

Το «Συναμφότερον»

Της επιεικείας και της λελογισμένης αυστηρότητας κατά την ανατροφή των παιδών σύμφωνα με την παιδαγωγική διδασκαλία Του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου

Με αφορμή την εόρτιο ημέρα των Τριών Ιεραρχών και Μεγάλων Οικουμενικών Διδασκάλων

Οι Τρεις πεφωτισμένοι Ιεράρχες ως ένσαρκες εικόνες και ιερώτατα δοχεία της ενθέου αρετής και κατά Χριστόν βιοτής και εμφιλοσόφου σοφίας αποτελούν ανά τους αιώνες πρότυπα μεγίστων διδασκάλων και θεοπνεύστων παιδαγωγών των οποίων οι νουθετήριες διδαχές και παιδαγωγικές αρχές για την «εν παιδεία και νουθεσία Κυρίου» ανατροφή των παιδών είναι διαχρονικής αξίας και ωφέλειας τόσο για τους γονείς όσο και για τους διδασκάλους.

Η παιδαγωγική διδασκαλία ειδικότερα του Ιερού Χρυσοστόμου είναι περισσότερο παρά ποτέ επίκαιρη στη σύγχρονη εποχή εάν ληφθεί υπόψιν το αψευδές και εν τοις πράγμασι μεμαρτυρημένο γεγονός ενός «παράδοξου αποπροσανατολισμού», ο οποίος παρατηρείται στην διαπαιδαγώγηση των παιδών τόσο από τους γονείς όσο και από τους διδασκάλους, όταν μάλιστα οι ίδιοι αδιαφορούν να εντρυφήσουν στην ακένωτη πηγή της εμφιλοσόφου και εναρέτου παιδαγωγικής σοφίας του Ιερού Πατρός, ο οποίος θέτει τις θεμελιώδεις βάσεις μιας λυσιτελούς παιδαγωγικής διδασκαλίας για την ορθή ανατροφή των παιδών και την διαμόρφωση της ολοκληρωμένης προσωπικότητός τους.

Στην σύγχρονη εποχή, όπου οι λέξεις «επιείκεια» και «αυστηρότητα» είναι στον έσχατο βαθμό παρεξηγημένες και έχουν απολέσει το ουσιαστικό νόημα και περιεχόμενό τους τόσο από τους γονείς όσο και τους διδασκάλους, σε σημείο μάλιστα να έχει θεοποιηθεί η «επιείκεια» προς όλους και όλα, ενώ έχει δαιμονοποιηθεί η «αυστηρότητα» ως κάτι εκ προοιμίου κακό και απορριπτέο, τότε καθίσταται έτι περισσότερο επάναγκες να στραφούμε «επί τας πηγάς των υδάτων», ήτοι στα πολυάριθμα κείμενα του Ιερού Χρυσοστόμου για να αντλήσουμε «ζωογόνο ύδωρ» διδαχών και αληθούς παιδαγωγίας προκειμένου με ευθύνη, σοβαρότητα, κρίση, διάκριση και μέτρο να επαναπροσδιορίσουμε το εννοιολογικό και σε πρακτικό επίπεδο δυνάμενο να εφαρμοσθεί περιεχόμενο των όρων «επιείκεια» και «αυστηρότητα» για την διαπαιδαγώγηση των νέων, που τόσο πολύ έχουν «κακοποιηθεί» και αχρηστευθεί με τα γνωστά σε όλους και κυρίως σε βάρος αυτών των ίδιων των παιδών αποτελέσματα, τα οποία παρατηρούνται και καταγράφονται μέσα στην οικογένεια, στο σχολείο και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Η απολυτοποίηση και η μονομέρεια είτε της επιεικείας είτε της αυστηρότητας ως παιδαγωγικών μέσων για την σύνολη πνευματική καλλιέργεια των παιδών δεν είναι λυσιτελής και αποτελεσματική, αλλ' αντιθέτως επιζήμια με πολλαπλά και σε πλείστες περιπτώσεις μη αναστρέψιμα αποτελέσματα για την ψυχολογία και την εν γένει συμπεριφορά και πορεία των νέων στον σκληρό και ενίοτε αδυσώπητο στίβο της ζωής. Το «συναμφότερον» της επιεικείας και της αυστηρότητας

με διάκριση από τους γονείς και τους διδασκάλους είναι δυνατό να έχει θετικά αποτελέσματα στην διαπαιδαγώγηση και πνευματική καλλιέργεια των παιδών.

Σε κάθε περίπτωση ούτε η επιείκεια θα πρέπει να ταυτίζεται άκριτα με κάτι το νεωτερικό, μεταμοντέρνο, προοδευτικό ή εκ των προτέρων και άνευ προϋποθέσεων θετικό ούτε η αυστηρότητα με κάτι το παρωχημένο, αναχρονιστικό, συντηρητικό ή ακόμη και a priori κακό. Ο συνδυασμός αμφοτέρων των παιδαγωγικών αυτών μεθόδων καθιστά εφικτή μια άριστη παιδαγωγία για την ουσιαστική ωφέλεια των νέων.

Ερχόμενοι ειδικότερα στην παιδαγωγική διδασκαλία του Ιερού Χρυσοστόμου ως υπευθύνου και μετά διακρίσεως πνευματικού πατρός και άριστου ψυχοανατόμου των ανθρώπων περί της θεοειδούς επιείκειας παρατηρούμε ότι ορίζει το εννοιολογικό περιεχόμενό της αναφέροντας πως: «είναι δείγμα ανδρείας και σεμνότητας αλλά και γνώρισμα γενναίας, νεανικής και μεγάλης ψυχής». Ο ίδιος χαρακτηρίζει την επιείκεια ως υψίστη αρετή, η οποία υπερβαίνει την φίλαυτη και εγωκεντρική ανθρώπινη φύση επειδή αποδεικνύει ότι είμαστε αληθείς άνθρωποι, που διακρινόμαστε από τα άλογα θηρία, και συνάμα μας δίδει την δυνατότητα να συναγωνιζόμαστε τους αγγέλους. Δεν είναι ουδόλως τυχαίο το γεγονός ότι καμμία άλλη αρετή δεν θεωρεί τόσο χρήσιμη όσο την επιείκεια επειδή αυτή εξομοιώνει τους ανθρώπους με τον Χριστό και συντελεί στη διόρθωση του πλησίον και φυσικά της εύπλαστης προσωπικότητας των νέων. Συμβάλλει δηλαδή στην μετάνοια των ανθρώπων και στην απομάκρυνσή τους από πάσα ανομία και αδικία.

Ο Ιερός Πατήρ ως άριστος παιδαγωγός όταν επισημαίνει ότι «επιείκεια γαρ (εστί) πάσης βίας δυνατωτέρα», επιχειρεί να διδάξει ότι με την επιεική συμπεριφορά μας δυνάμεθα να καταπραΰνουμε τους σκληρούς, τους παρεκτρεπομένους, τους υβριστές και οργίλους χρησιμοποιώντας ως μέσο επικοινωνίας μαζί τους, την πραότητα και την διαλεκτικότητα, οπότε οι επιεικείς άνθρωποι και πιο συγκεκριμένα οι γονείς ή οι διδάσκαλοι είναι πάντοτε νικητές έναντι των ακραίων αντιδράσεων και συμπεριφορών των νέων χωρίς αυτό να σημαίνει ότι επαινούν και επιβραβεύουν τον ασχημονούντα νεανία. Ο Άγιος Χρυσόστομος γνωρίζει άριστα ότι αυτός που τραυματίσθηκε από το κακό, τίποτε δεν μπορεί να τον θεραπεύσει τόσο καλά όσο η επιείκεια, επειδή ό,τι είναι για τη φωτιά το νερό, το ίδιο είναι για το θυμό η επιείκεια, η οποία οδηγεί στη μετάνοια τον πεπτωκότα και στην εν γένει μεταστροφή του. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις είναι αποτελεσματικότερη από τις άκριτες τιμωρίες, επειδή ακριβώς κανείς δεν θεραπεύει τους ασθενείς και τους μανιακούς με την αυστηρότητα. Είναι παιδαγωγικά επιβεβλημένο να επιδεικνύουμε την επιεικεία μας στους πνευματικά αρχαίους και τους ανωρίμους, αλλά ιδιαιτέρως τις ιδιοτροπίες και τις αταξίες των νέων να τις αντιμετωπίζουμε, όπως τις ιδιοτροπίες των ασθενών, δηλαδή με άκρα επιείκεια.

Όταν ο Θεοφόρος Ιερός Χρυσόστομος καλείται να διδάξει με τις συνετές νουθεσίες του γονείς και διδασκάλους, θέτει τον «δάκτυλο επί τον τύπον των ήλων» αναφέροντας με πνευματική διάκριση ότι ο συνδυασμός της επιείκειας με την αυστηρότητα είναι άριστο θεραπευτικό μέσο, επειδή προλαμβάνει και την απελπισία και την αδιαφορία. Θεμελιώνει δε την ως άνω παιδαγωγική θέση του επισημαίνοντας ότι ο γονέας, ο οποίος παραχαϊδεύει το παιδί, περιφρονείται απ' αυτό και το οδηγεί στην καταστροφή διότι η επιείκεια είναι επιζήμια όταν παρέχει υπερβολικό θάρρος, το οποίο μπορεί να μεταβληθεί τάχιστα σε θράσος. Τούτο μάλιστα συμβαίνει όταν οι ασεβείς και πωρωμένοι νέοι δέχονται αντί των αυστηρών συστάσεων και περιορισμών, την επιζήμια επιείκεια των γονέων και των διδασκάλων γενόμενοι αχαλίνωτοι και διεφθαρμένοι.

Στην παιδαγωγία των νέων ο εμφιλόσοφος Άγιος Χρυσόστομος προτάσσει βέβαια την επιλογή της επιείκειας ως μεθόδου για τον σωφρονισμό των απειθούντων νέων επειδή, όπως αναφέρει, η διόρθωση με επιείκεια και πραότητα των ατάκτων και παρεκτρεπομένων είναι καρπός πνευματικού χαρίσματος. Τούτο όμως δεν σημαίνει ότι απορρίπτει και την παιδαγωγική μέθοδο της αυστηρότητας κατά περίπτωση χωρίς βέβαια να αποβλέπει στην καταδίκη και την εξουθένωση αλλά πρωτίστως στην προς τα βελτίονα πνευματική αναγωγή των νέων. Επιμένει με έμφαση να νουθετεί ότι η επιείκεια δεν θα πρέπει να προσβάλλει, ούτε να οδηγεί στην αδιαφορία, ούτε να μεταβάλλεται σε άκριτη κολακεία. Σε πολλές περιπτώσεις οι γονείς από επιείκεια εκφοβίζουν τα παιδιά προκειμένου να μη βρεθούν στην δυσχερή θέση να τα τιμωρήσουν, εάν παρεκτραπούν. Ο χρυσός κανόνας όμως για τους γονείς θα πρέπει να είναι η μετά διακρίσεως επιείκεια υπό τον απαράβατο όρο ότι αυτή δεν βλάπτει τα παιδιά, τα οποία εθίζονται να εκμεταλλεύονται την επιζήμια ανοχή και την ασύνετη επιείκεια των γονέων, οπότε η μόνη σωτήρια και εκ των περιστάσεων λυσιτελής μέθοδος για την ανάσχεση του κακού και της διαβρώσεως των παιδών είναι η χρήση και της αυστηρότητας χωρίς ακρότητες και βίαιες συμπεριφορές αλλά στο πλαίσιο του ορθού παιδαγωγικού σωφρονισμού.

Ο συγγραφέας και παιδαγωγός Βασίλειος Δ. Χαρώνης, ο οποίος κατόπιν πολυετούς και ενδελεχούς μελέτης των έργων του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου και κυρίως των δύο εκείνων ειδικών πραγματειών που σχετίζονται με την διαπαιδαγώγηση των νέων, ήτοι των: α) περί κενοδοξίας και όπως δει τους γονείς ανατρέφειν τα τέκνα και β) περί παιδών ανατροφής, μας προσφέρει σταχυολογημένα τα σχετικά αποσπάσματα τα οποία έχουν παιδαγωγικό ενδιαφέρον για την προσέγγιση του ιδιαίτερα ευαίσθητου και λεπτού ζητήματος της διαπαιδαγώγησης των νέων μέσω του συνδυασμού, κατά το «συναμφότερον», της επιείκειας και της αυστηρότητας.

Η αυστηρότητα κατά την διδασκαλία του περινούστατου Ιερού Χρυσοστόμου δεν αποτελεί την πρώτη επιλογή ούτε για τους γονείς ούτε για τους διδασκάλους, αλλά την εσχάτη λύση προκειμένου να αποφευχθούν τα χείρονα για τα παιδιά. Ο ίδιος αναφέρει χαρακτηριστικά ότι: «εκείνος που λυπάται να τιμωρήσει το παιδί του, το καταστρέφει, ενώ εκείνος που δεν λυπάται να το πράξει, το σώζει... Αυτός που παραχαϊδεύει το παιδί του, θα δέσει αργότερα τα τραύματά του». Εάν πάλι είναι αδύνατο οι γονείς να χαλιναγωγήσουν τα ατίθασα παιδιά τους, τότε τα παραδίδουν σε αυστηρούς παιδαγωγούς και διδασκάλους τους οποίους παρομοιάζει με τους Ιατρούς, επισημαίνοντας ότι: «όπως ακριβώς οι γιατροί αναγκάζονται να λυπήσουν πολύ τους αρρώστους, παρασκευάζοντας και φαγητά και φάρμακα, που δεν είναι ευχάριστα, είναι όμως πολύ ωφέλιμα· και όπως ακριβώς οι πατέρες γίνονται πολλές φορές δυσάρεστοι στα παιδιά τους, όταν προσπαθούν να τα διορθώσουν, έτσι και οι δάσκαλοι και μάλιστα πολύ περισσότερο αυτοί».

Ως αυστηρός πνευματικός παιδαγωγός και ο ίδιος νουθετεί και προτρέπει τόσο τους γονείς όσο και τους διδασκάλους, όταν αντιληφθούν ότι η μέθοδος της επιείκειας είναι ανωφελής και ματαιία, να επιλέγουν και την μέθοδο της αυστηρότητας με συναίσθηση της ευθύνης και του ιερού χρέους που επωμίζονται για την σωτηρία των παιδών. Προς τους διδασκάλους απευθυνόμενος επισημαίνει ότι: «το να διαλέγεται κανείς πάντοτε με επιείκεια με τους μαθητές του, ακόμη κι' όταν έχουν ανάγκη από αυστηρότητα, δεν θα ήταν γνώρισμα δασκάλου, αλλά καταστροφέα και εχθρού. Γι' αυτό και ο Κύριος, αφού διαλέχθηκε πολλές φορές με τους μαθητές του με καλωσύνη, μερικές φορές μιλάει και με αυστηρότητα, και άλλοτε μεν καλοτυχίζει, άλλοτε δε επιπλήττει». Σε άλλο σημείο ο ίδιος υπογραμμίζει επιπροσθέτως ότι: «ο καταδεκτικός και ήπιος τρόπος δεν είναι

σ' όλες τις περιπτώσεις ωφέλιμος· μερικές φορές ο δάσκαλος πρέπει να χρησιμοποιεί και την αυστηρότητα. Γιατί, όταν ο μαθητής είναι νωθρός και χονδρός στο μυαλό, τότε ο δάσκαλος πρέπει να χρησιμοποιεί το κεντρί, δηλαδή αυστηρό τρόπο, για να τον απαλλάξει από τη μεγάλη νωθρότητα».

Στους γονείς απευθυνόμενος ουδόλως διστάζει να χρησιμοποιήσει λόγο αληθείας προτρέποντας αυτούς απερίφραστα να τιθασεύουν τα παιδιά τους όταν αυτά παρεκτρέπονται επικίνδυνα. Γράφει δε σχετικά: «όπως λοιπόν, όταν ιδείς το άλογο να τρέχει προς τον γκρεμό, του βάζεις στο στόμα χαλινάρι και το συγκρατείς με δύναμη και το μαστιγώνεις πολλές φορές, πράγμα που είναι μεν τιμωρία, αλλά η τιμωρία αυτή γίνεται αιτία σωτηρίας, αυτό κάνε και για τα παιδιά σου, όταν σφάλουν». Εν προκειμένω βέβαια είναι απαραίτητη μία διευκρίνιση προς αποφυγή εσφαλμένων και ατόπων παρερμηνείων, ότι δηλαδή ο Θεοφόρος Πατήρ δεν προτρέπει τους γονείς να μετέρχονται βιαίων μέσων σε βάρος των παιδιών τους, αλλά να μη διστάζουν να τα παιδαγωγούν με αυστηρές συστάσεις και περιορισμούς καθώς και να τα εμπιστεύονται κατά την ευαίσθητη και εύπλαστη παιδαγωγική τους ηλικία σε αυστηρούς και υπεύθυνους παιδαγωγούς, όταν μάλιστα οι επικίνδυνες εφηβικές επιλογές τους οδηγούν μετά βεβαιότητας στον γκρεμό και την απώλειά τους.

Εκτεταμένη και emphaticώς επίμονη είναι η παιδαγωγική διδασκαλία του θεοκίνητου και πεφωτισμένου Αγίου Χρυσοστόμου για την αναγκαιότητα της κατά το «συναμφοότερον» χρήσεως, κατά περίπτωση και μετά διακρίσεως, των παιδαγωγικών μεθόδων άλλοτε της αυστηρότητας και άλλοτε της επιείκειας περί των οποίων διδάσκει σχετικά: «Δεν πρέπει βέβαια να κάνουμε λόγο μόνον για την οργή και αυστηρότητα, αλλά και για την καλωσύνη και επιείκεια, ώστε ούτε στην απελπισία να σπρώξουμε τους ακροατές, ούτε στην αδιαφορία... Αυτό είναι το γνώρισμα της συνέσεως, ήτοι και να χειρουργεί και να επιδένει την πληγή... αυτός είναι ο τρόπος της αρίστης θεραπευτικής, το να μη χειρουργεί ο γιατρός ούτε να καυτηριάζει μόνον τις πληγές, αλλά και να καταπραΰνει τους πόνους, που προέρχονται απ' αυτές τις επεμβάσεις με κατάλληλα αναλγητικά φάρμακα... επειδή άνοιξε (με τις αυστηρές παρατηρήσεις) βαθύτερη πληγή, χρησιμοποιεί λοιπόν σαν λάδι τα παρηγορητικά λόγια... εμπρός λοιπόν σήμερα ας χρησιμοποιήσουμε ηπιότερο φάρμακο και, σαν δικά μας μέλη, έτσι ας επιδέσουμε τα τραύματα της ψυχής τους. Γιατί και χθες θέσαμε δραστικότερα φάρμακα, όχι απλώς για να λυπήσουμε και να επιτείνουμε τον πόνο, αλλά για να μπορέσουμε με την αυστηρότητα και δραστηκότητα να θεραπεύσουμε την πληγή... η αυστηρότητα πρέπει να περιέχει και λόγια αγάπης και επαίνου...».

Όταν λοιπόν απευθύνεται στους γονείς και τους διδασκάλους συνιστά ανεπιφύλακτα προς αμφοτέρους να εφαρμόζουν με σύνεση, μέτρο και διάκριση τον λυσιτελή και παντοιοτρόπως ωφέλιμο συνδυασμό της επιείκειας και της αυστηρότητας ως παιδαγωγική μέθοδο για την ευπαιδευσία των παιδών, γράφοντας μετά λόγου σοφίας και ορθοφρονήσεως τα εξής: «εάν είναι αρτυμένος με πνευματικό αλάτι ο λόγος, ακόμη κι' αν πέσει μέσα σε πλαδαρή ψυχή, θα τον τονώσει, ώστε να απαλλαγεί από την αποχαύνωσή της· αν πάλι πέσει σε σκληρή ψυχή, επειδή είναι ευχάριστος ο λόγος, θα μαλακώσει την σκληρότητά της. Ας μην είναι λοιπόν ούτε κουραστικός, ούτε άτονος αλλά και συτφός και ευχάριστος. Γιατί, αν υπέρμετρα κατηγορήσει, περισσότερο θα βλάψει παρά θα ωφελήσει· αν πάλι υπερβολικά αστειευθεί, περισσότερο θα λυπήσει παρά θα βοηθήσει. Όστε σ' όλες τις περιπτώσεις πρέπει να τηρείται το μέτρο.

Να μην είσαι κατηφής και σκυθρωπός, γιατί γίνεσαι αποκρουστικός, ούτε πολύ διαχυτικός, γιατί θα σε περιφρονήσουν και θα σε καταπατήσουν. Αλλά, αφού πάρεις την αρετή του καθενός,

να αποφύγεις την κακία του. Και όπως η μέλισσα παίρνει από το άνθος μόνο το νέκταρ, έτσι και συ πάρε το χαρούμενο ύφος από τον ένα και την σεμνότητα από τον άλλο. Γιατί, αν ο γιατρός δεν μεταχειρίζεται με όμοιο τρόπο όλα τα σώματα, πολύ περισσότερο δεν πρέπει να μεταχειρίζεται με τον ίδιο τρόπο ο δάσκαλος όλους τους μαθητές του».

Επειδή ως χαρισματικός πνευματικός παιδαγωγός ο ένθεος Ιερός Χρυσόστομος γνωρίζει πολύ καλά ότι σε πλείστες όσες περιπτώσεις τόσο οι γονείς όσοι και ορισμένοι διδάσκαλοι αποφεύγουν να είναι αυστηροί όταν οι περιστάσεις το απαιτούν προς όφελος των παιδών προκειμένου να μην είναι δυσάρεστοι, εκείνος παρά ταύτα επιμένει να νουθετεί άνευ διπλωματικού λόγου, αλλά με σαφήνεια και ευθύτητα τους γονείς και κυρίως τους παιδαγωγούς με τις παρακάτω πατρικές παιδαγωγικές διδαχές: «πάλιν αναγκάζομαι να φαίνομαι αποκρουστικός και κουραστικός, αλλά τι να κάνω; Αυτή είναι η αποστολή μου. Όπως ακριβώς ένας αυστηρός παιδαγωγός είναι σ' αυτό ταγμένος, να μισείται δηλαδή από αυτούς που παιδαγωγεί, έτσι λοιπόν κι εμείς. Γιατί, πώς δε θα είναι και παράδοξο και άτοπο, εκείνοι που τάχθηκαν σε κάποια υπηρεσία από τους βασιλείς να εκτελούν αυτό που διατάχθηκαν, έστω κι αν είναι δυσάρεστο, εμείς δε εξ αιτίας της κατηγορίας σας να εγκαταλείπουμε το καθήκον, στον οποίο έχουμε ταχθεί; Εμείς φαινόμαστε κουραστικοί και αυστηροί και ενοχλητικοί και αποκρουστικοί σ' αυτούς που ευεργετούμε. Γιατί δεν ωφελούμε μ' εκείνα που ευχαριστούν, αλλά με εκείνα που στενοχωρούν πολύ...».

Παράλληλα, με σκληρή γλώσσα καυτηριάζει και επικρίνει τους δημαγωγούς παιδαγωγούς, οι οποίοι αρέσκονται να είναι εφήμερα ευχάριστοι στους παίδες και προς τούτο αποφεύγουν να είναι δυσάρεστοι και ωφέλιμοι μακροπρόθεσμα στους μαθητές τους. Ο της Εκκλησίας μέγας διδάσκαλος κρούει τον κώδωνα του κινδύνου επισημαίνοντας τα εξής: «Ας δούμε λοιπόν πού βρίσκεται το κέρδος· γιατί αυτοί (γιατροί και δικαστές) είναι δυσάρεστοι, ενώ οι πρώτοι (οι δημαγωγοί) είναι αξιαγάπητοι. Ποιά λοιπόν είναι η ωφέλεια από εκείνους που μας ευχαριστούν; Κάποια ψυχρή απόλαυση, που μένει όμως μέχρι το βράδυ και την επομένη μέρα εξαφανίζεται, καθώς και γέλια άτακτα, λόγια απρεπή και επιπόλαια. Ποιά δε είναι η ωφέλεια από εκείνους που μας δυσσαρεστούν; Ο φόβος, η σύνεση, οι λογικές σκέψεις, η συμπάθεια της ψυχής, η εξαφάνιση της νωθρότητας, η χαλιναγωγήση των εσωτερικών παθών, η απόκρουση των εξωτερικών πειρασμών».

Ο ένσοφος και αληθής Πατήρ της Εκκλησίας, άνευ φόβου και πάθους, κατακεραυνώνει τους δημαγωγούς και ανεύθυνους γονείς οι οποίοι προκειμένου να φανούν ευχάριστοι, βλάπτουν ανεπανόρθωτα τα παιδιά τους, όπως ακριβώς ενεργούν και οι επίορκοι παιδαγωγοί, για τους οποίους γράφει ότι: «αν κάποιος πατέρας, που έχει υπερβολικά μαλθακό παιδί, αν και είναι άρρωστο, του δώσει γλύκισμα και παγωμένο φαγητό και όσα το ευχαριστούν μόνον, δεν φροντίζει όμως καθ' όλου για εκείνα που το ωφελούν, και έπειτα, όταν κατηγορείται από τους γιατρούς, απολογείται, λέγοντας: «τι να κάνω; Δεν αντέχω να βλέπω το παιδί μου να κλαίει». Άθλιε και ταλαίπωρε και προδότη! (γιατί έναν τέτοιο δε θα μπορούσα να τον ονομάσω πατέρα) δεν είναι προτιμότερο να το λυπήσεις προσωρινά, και έπειτα να του χαρίσεις πάντα την υγεία, παρά να κάνεις την προσωρινή αυτή χάρη αιτία παντοτινής λύπης;

Αυτό παθαίνουμε κι εμείς όταν ασχολούμαστε με την ομορφιά και την σύνθεση και την αρμονία των λέξεων, με σκοπό να ευχαριστήσουμε με τον λόγο και όχι να ωφελήσουμε, να ψυχαγωγήσουμε και όχι να δημιουργήσουμε κατάνυξη· να χειροκροτηθούμε και να φύγουμε ακούοντας επαίνους και όχι να διορθώσουμε τα ήθη και τη διαγωγή».

Με πόνο ψυχής και με έκδηλο πατρικό πνευματικό ενδιαφέρον για την ορθή διαπαιδαγώγηση των νέων, ο φιλόστοργος και υπεύθυνος Επίσκοπος της Εκκλησίας Άγιος Χρυσόστομος οικοδομεί τους ίδιους τους γονείς προκειμένου να ανταποκριθούν στα ευθυνοφόρα καθήκοντά τους με φόβο Θεού και υψηλό αίσθημα ευθύνης έναντι των παιδιών τους, αναφέροντας μεταξύ άλλων και τα εξής: «Και όταν βλέπουμε το παιδί μας να δαιμονίζεται, θρηνούμε, όταν όμως το βλέπουμε να αμαρτάνει, δε συγκινούμαστε, ενώ τότε θα έπρεπε να κτυπιόμαστε από τον πόνο και να οδυρόμαστε, ή καλύτερα όχι να οδυρόμαστε μόνον, αλλά και να το συγκρατούμε και να το χαλιναγωγούμε, να το συμβουλεύουμε, να το παρακινούμε στο καλό, να το φοβερίζουμε, να το επιπλήττουμε, να το απομακρύνουμε με κάθε τρόπο θεραπείας από την αρρώστια εκείνη».

Σε μια εποχή κατά την οποία αξίες, αρχές, ιδανικά, ελληνορθόδοξο ήθος και ύφος, καθώς και όλα όσα συνθέτουν την γνήσια και ανόθευτη ελληνοχριστιανική παιδεία του γένους κατεδαφίζονται στο βωμό του δήθεν εκσυγχρονισμού, του ανούσιου προοδευτισμού που έχει καταντήσει μάλιστα σε μια μορφή «προοδοπληξίας», η παιδαγωγική διδασκαλία του πανσόφου και πανεπιστήμονος μεγάλου παιδαγωγού και πεφωτισμένου Πατρός της Ορθοδόξου Εκκλησίας Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου είναι περισσότερο παρά ποτέ επίκαιρη και αποτελεί το «λυτρωτικό παιδαγωγικό εργαλείο» για γονείς και διδασκάλους στον ευθυνοφόρο αγώνα και στίβο της ορθής διαπαιδαγώγησης των νέων.

Όταν ο λίθος του αναθέματος συχνάκις και πολλάκις ρίπτεται τόσο εύκολα και αβίαστα σε βάρος των παρεκτρεπομένων νέων μας, γεννάται σχεδόν αυθόρμητα το ερώτημα: «Οι γονείς και οι διδάσκαλοι δεν ευθύνονται άραγε για την περπατησιά των παιδιών στη ζωή;» Στο ως άνω άκρως ρητορικό ερώτημα η απάντηση δίδεται αποστομωτικά με τα όσα παραπάνω εκτέθηκαν επί τη βάσει της παιδαγωγικής διδασκαλίας του μεγάλου Ιεράρχου και κορυφαίου διδασκάλου Αγίου Χρυσοστόμου. Νυν καιρός επέστη. Νυν καιρός ευπρόσδεκτος να μελετήσουμε τα θεόπνευστα και θεοφώτιστα συγγράμματα των παιδαγωγών ορθοδόξων Πατέρων μας για να παύσουμε επιτέλους να αναθεματίζουμε τους πάντες και τα πάντα για την κατάντια της σύγχρονης οικογένειας και παιδείας μας. Θα αναλάβουμε άραγε ποτέ την ευθύνη μας; Οι Πατέρες της Εκκλησίας μάς καλούν, μας προσκαλούν και μας προκαλούν.

Υ.Γ.: Αφιερούται ευγνωμόνως, υϊκώς και πάνυ ευλαβώς στον Μεγάλο Διδάσκαλο και Ακαδημαϊκό, κορυφαίο διεθνούς εμβέλειας Θεολόγο και ακατάβλητο φαναριώτη Ιεράρχη, Σεβ. Μητροπολίτη Γέροντα Περγάμου κ. Ιωάννη Ζηζιούλα, ο οποίος εσφράγησε ανεξίτηλα την Θεολογική σκέψη, γραφή και πορεία μας.